

За даними Всесвітньої федерації асоціацій прямих продажів (ВФАПП), в 2015 році товарообігу роздрібних продажів склав більше \$ 200 млрд. завдяки діяльності більш ніж 90 мільйонів незалежних продавців.

Згідно ВФАПП, споживачі вважають за краще прямі продажі через зручності наданих їм послуг, включаючи індивідуальний підхід при демонстрації продукції, доставку на будинок і щедрі гарантії задоволення. На думку ВФАПП, на відміну від франчайзингу, початкові індивідуальні витрати на бізнес прямих продажів, як правило, незначні і не вимагають придбання інвентарю та взяття кредитів.

УДК 338.22.01: 330.34

Шинкарук Лідія, д.е.н., професор

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ, Україна*

СТРУКТУРНА ПОЛІТИКА ЯК ОСНОВНА УМОВА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Shynkaruk Lidiia, Dr. Econ. Sc., Professor

STRUCTURAL POLICY AS A BASIC CONDITION OF ECONOMIC GROWTH

Тема структурних трансформацій стає дедалі актуальнішою, що обумовлено як необхідністю подолання наслідків фінансово-економічної кризи, так і якісного оновлення економічних систем на основі реалізації ефективної економічної політики, й, перш за все – структурної, яка повинна забезпечити економічне зростання та сприяти економічному розвитку країн у довгостроковій перспективі. Реалізація структурної політики передбачає раціональне поєднання важелів державного регулювання і ринкових механізмів, але соціально-економічне життя України сьогодні регулюється еkleктичною сумішшю ринкових механізмів та архаїчних соціальних інституцій, які лише частково були адаптовані до нових економічних умов. Питання структурних трансформацій у економіці України залишаються нерозв'язаними та дискусійними, серед них – формування та інструменти реалізації структурної політики, роль держави у регулюванні структурних трансформацій, поєднання стабілізаційних заходів та структурних реформ для підвищення потенціалу економічного зростання й подальшого розвитку України. Все це визначає необхідність формування цілісного макроекономічного бачення перебігу змін і обумовлює актуальність дослідження основних структурних трансформацій, їх динаміки, суперечностей та впливу на економічний розвиток в контексті формування ефективної структурної політики.

Як показує вітчизняний і зарубіжний досвід, структурна політика – це двосічна зброя, якою слід користуватися обережно, щоб не зашкодити. Дотримання правил безпеки означає

насамперед наявність ретельно прорахованої стратегії, що враховує основні прями й непрямі, негативні й позитивні ефекти. Поки що Україна не повністю володіє об'єктивною інформацією про реальні та потенційні конкурентні переваги вітчизняних галузей і секторів.

Питанням структурного аналізу та економічного розвитку приділялася увага багатьох наукових шкіл, зокрема, структуралістський підхід базувався на методології структурного аналізу, одним із завдань якого було встановлення причин розвитку економічних структур (Р. Буайе, А. Липец, М. Агльєтта, Ж. Бенассі). Неокласичні моделі відштовхувалися від наявності рівноваги в економіці та необхідності її досягнення і покладалися на принцип «методологічного індивідуалізму» (П. Самуельсон, К.-Дж. Ерроу, Ж. Дебре, М. Аллі, Р. Солоу, Р. Лукас, П. Ромер, Р. Нельсон, С. Уінтер). Багато інституціоналістів (Т. Веблен, К. Ейрс, Дж. Коммонс, Дж. К. Гелбрейт, Дж. М. Кларк, Й. Шумпетер) вважали інновацію, технологію основним джерелом соціально-економічного розвитку. Зважаючи на високий рівень теоретичних узагальнень, ця концепція стала першою самостійною теорією економічних (структурних) змін, яка пізніше перетворилася на еволюційний неошумпетеріанський напрям досліджень. На сьогодні структурні зміни дедалі більше стають предметом досліджень в економічній науці у зв'язку з виникненням інформаційної економіки, появою транзакційного сектора, різних деформацій у структурі споживання, мотивацій, уподобань, але залишаються не до кінця дослідженими питання взаємовпливу структурних трансформацій та економічного зростання і розвитку.

Важливе значення мають інструменти структурної політики. За кордоном зазначений інструментарій традиційно включав і включає різноманітний набір механізмів впливу на структурні процеси в національній економіці, до яких належать як власне механізми впливу на економіку, так і макроекономічні інструменти, що непрямо зачіпають її сектори.

Основними видами структурних зрушень в економіці є: технологічні – що визначають появу принципово нових класів технічних засобів, які стають основою нового господарського укладу; інституційні – об'єктами яких є локальні системи економічних інституцій та інститутів, галузева та адміністративна структури; відтворювальні – пов'язані зі зміною пропорцій секторів, сфер і сегментів національної економіки: державного і приватного секторів, сфер промислового та сільськогосподарського виробництва, виробництва і обігу; просторові – які детермінують визначення та зміщення меж територіально-виробничих комплексів (кластерів), регіонів та економічних зон.

Структурні зміни в економіці можуть як мати стихійний характер, так і бути регульованими державою. Вони показують, що різні складові вітчизняної економіки та реальна економічна динаміка в Україні розвиваються з різною інтенсивністю. Так, яку б структуру національної економіки не взяти – галузеву, територіальну, за формами

власності тощо, всюди можна помітити значну різницю у темпах та якості зростання, а місцями й спаду. При цьому як позитивні, так і негативні коливання динаміки випуску та його складової – ВВП є закономірним наслідком курсу, якого послідовно дотримувалися всі найбільш потужні й впливові бізнес-кола України [1].

Результатом структурних трансформацій економіки України є сформовані макроекономічні диспропорції: надмірна частка споживання і низький обсяг нагромадження, що в умовах національного ринку призвело до необхідності компенсувати надлишок внутрішнього попиту випереджаючим зростанням імпорту; відносно вузька спеціалізація зовнішньої торгівлі та висока частка низькотехнологічного експорту, що в умовах відкритості економіки країни сформувало високу залежність економічної динаміки та фінансового становища від кон'юнктури зовнішніх ринків; нарощування обсягів споживчого кредитування в умовах низького рівня інвестицій у модернізацію основних засобів призвело до використання кредитних ресурсів для стимулювання імпорту та іпотечного сегменту ринку; несприятливі умови для довгострокового інвестування обумовили переважаючу інвестиційну привабливість секторів із високою ліквідністю і швидким обігом та випереджаючі темпи розвитку секторів, які здійснюють експортну діяльність.

В силу того, що процес структурних трансформацій носить системний характер і має визначальний вплив на формування подальших тенденцій розвитку, доцільно одночасно здійснювати структурні реформи за такими напрямками, як: макроекономічний, що передбачає створення ефективного конкурентного середовища через поєднання ринкових та інструментів державної політики; інвестиційно-інноваційний напрям, що передбачає обґрунтування пріоритетних ініціатив інвестування для структурно-технологічної модернізації економіки та перехід до інвестування найважливіших проектів, підтримку інноваційної діяльності у галузевій науці та впровадження її досягнень у виробництво; інституційний напрям – найважливішими завданнями якого є інституційно-правове забезпечення структурних трансформацій [2, с. 232].

Структурна політика має забезпечити такі умови для розвитку національної економіки: створення механізму розширеної взаємодії виробництва товарів, генерації доходів та формування/стимулювання кінцевого попиту; досягнення консенсусу українських бізнес-еліт щодо цілей економічного розвитку національної економіки і способів їхнього досягнення з обґрунтованим переваженням перспектив і позитивних результатів (перехід країни до моделі економічного зростання) над втратами, що супроводжують процес структурних трансформацій; формування провідного виробничо-господарського укладу (сукупність взаємопов'язаних виробництв та інститутів, що утворюють системну цілісність), який володіє не лише потужним потенціалом зростання, а й досить критичною масою для

якісного перетворення економіки; гармонійне поєднання інтересів України щодо економічного розвитку, модель якого має бути моделлю визначення домінанти економічної орієнтації та реалізації конкурентних переваг, з форматом стратегічного розвитку світового господарства; мобілізацію технологічних і соціальних джерел підвищення ефективності діяльності підприємств через пошук принципово нових інституційних, економічних та організаційних форм інтеграції індустріального і постіндустріального укладів і формування національної інноваційної системи та її включення у контури розширеного відтворення.

Список використаних джерел:

1. Структурні зміни та економічний розвиток України / за ред. Л. В. Шинкарук ; Ін-тут екон. та прогнозування. – К. : ВПЦ «Експрес», 2011. – 696 с.
2. Структурні трансформації в економіці України: динаміка, суперечності та вплив на економічний розвиток : наукова доповідь / [Шинкарук Л.В., Бевз І.А., Барановська І.В. та ін.] ; за ред. Л.В. Шинкарук ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – К., 2015. – 304 с.